

ABSZTRAKTOK

1956 és a szocializmus: válság és újragondolás konferencia, Eger

2016. szeptember 8–10.

Sántha István

Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézet

istvansantha@gmail.com

Egy szovjet katonai laktanya szerepe a front privát eseményeinek elmesélésében a Dél-Vértesben

A Dél-Vértes egy meglehetősen komplex etnikai, történelmi régió, masszív sváb és magyar lakossággal. A térségben három hónapig hullámzó front gyakran már-már megoldhatatlannak tűnő helyzeteiből adódóan mindmáig eleven él ennek a történelmi kornak az emlékezete a helyi lakosok körében. A térségben a második világháború után létrejövő szovjet katonai laktanya, a térségben megjelenő szovjet katonák jelenléte hallgatásra kényszerítették a front alatt sokat szenvedett helyi lakosság képviselőit. Míg ez a hallgatás és magába zárkózás mindmáig megfigyelhető a szenvedők és a tanúk részéről, addig egy következő nemzedék képviselői számára a szovjet laktanya, a szovjet katonákkal kapcsolatos privát történetek már egy paralel kontextust alkotnak, melyen keresztül a helyi családok ma élő képviselőinek lehetőségük adódik a front során a családjuk tagjait ért sérelmeket kifejezni. Előadásom célja ennek a folklórmesélési technikának a jelentőségére felhívni a figyelmet.

Nagy Károly Zsolt

Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézet

nkzs@nkzs.hu

Tévelygők és megtérők. A valóság (át)értelmezése a református egyház belső nyelvhasználatában az 1950-es években

A kommunista hatalomátvételt követően felépülő diktatúra a kezdetektől fogva a felső vezetésén keresztül kívánta ellenőrizni a Magyarországi Református Egyházat. E cél megvalósítása során előbb „adminisztratív” eszközökhöz folyamodtak, vagyis kierőszakolták a számukra megfelelő, megbízható embereket megválasztását a megfelelő pozíciókba, majd pedig jobbra ezekre az emberekre bízta az egyház belső életének átformálását. Ebben a folyamatban az új vezetők a személyi változások mellett jelentős hangsúlyt helyeztek az egyház - úgy a lelkészi kar mint a presbiterek és az egyháztagság – „ideológiai átnevelésére”. Ennek a törekvésnek a kereteit az egyház múltját, jelenét és jövőjét újraértelmező, Bereczky Albert püspök által megfogalmazott „keskeny út teológiája” jelentette. Bereczkynek elgondolásai terjesztésében fontos eszköze volt az 1945 után újrafarmálódó egyházi sajtó, mely azonban egy darabig még helyt adhatott a vele szemben megfogalmazódó véleményeknek és érveknek is. Előadásomban egy ilyen sajtótermék, a Sárospataki Igehirdető szövegein és utóéletén keresztül igyekszem bemutatni az ellenállás egy sajátos dimenzióját.

ABSZTRAKTOK

**1956 és a szocializmus: válság és újragondolás konferencia, Eger
2016. szeptember 8–10.**

Völgyesi Orsolya

**Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Történettudományi Intézet
voorsi@freemail.hu**

Katolikus kisközösségek 1952 és 1956 között: a Fekete Gabriella és társai elleni per tanulságai

Az előadás azt vizsgálja, hogy Bulányi György és társainak 1952 augusztusában bekövetkezett letartóztatása és a katolikus kisközösségek elleni első per után a mozgalomban részt vevő, szabadlábbon maradt szerzetesek, világi papok és hitoktatók hogyan próbálták a megkezdett kiscsoportos munka keretei között az ifjúság hitoktatását tovább folytatni. Ehhez elsősorban a Fekete Gabriella és társai elleni per anyagát és a lefoglalt bizonyítékokat szeretném felhasználni (BFL, ÁBTL), bemutatva a perben szereplő egyházi és világi személyek által választott stratégiáját is, amelyben a diktatúra keretei között személyes autonómiájukat próbálták megőrizni. Az 1956 szeptemberében lefolytatott első fokú tárgyalás egyúttal azt is megvilágítja, hogyan viszonyult ekkor az államhatalom a katolikus kisközösségekhez, hogyan változott „ügyük” minősítése az 1952-ben lefolytatott Bulányi-perhez képest.